

Naturen mangler penge - 8 argumenter for finansiering til naturen

Finanslovsforslaget for 2002 er til behandling i Folketinget. I de kommende måneder vil debatten bølge frem og tilbage.

I forrige uge udkom Wilhjelmudvalgets rapport, "En rig natur i et rigt samfund". Det er et oplæg til regeringen om at gøre noget ved dansk naturs ringe tilstand. I en tankevækkende efterskrift til rapporten har regeringen ganske vist annonceret, at man forestiller sig at forbedringen af naturen i landbrugslandet skal ske "uden virkning for det nationale budget". Man regner bl.a. med at flytte om på støtten til landbruget, så pengene i højere grad kommer en forbedring af naturen til gode. Men det er efter Naturrådets opfattelse ikke tilstrækkeligt. Der er meget andet at tage fat på. Vil man naturen det godt, må der før eller senere flere penge på bordet. Sker det nu vil Wilhjelmudvalgets anbefalinger på en lang række områder kunne følges op allerede i det kommende finansår.

Det Økonomiske Råd anførte i sin anden halvårs rapport fra sidste år, at naturforvaltningen lægger beslag på forholdsvis få offentlige midler i forhold til den store folkelige og politiske interesse der er for området. Den herskende sparsommelighed på naturens bekostning bekræftes også af det foreliggende finanslovsforslag. Selv om det er umuligt at sætte en pengeværdi på unikke naturværdier, viser økonomiske beregninger alligevel, at naturgenopretningsprojekter som f.eks. Skjern å er en samfundsmæssig god forretning. Og senere undersøgelser har kunnet dokumentere, hvilke store summer folk er villige til at betale for at bo nær skov og strand.

Wilhjelmudvalget peger på en lang række områder, både nogle som vil koste meget og nogle områder hvor, der for få midler kan opnås væsentlige forbedringer. Der er endog forslag, der vil kunne være til alles bedste, blot de får den nødvendige økonomiske indsprøjtning nu.

I det følgende gives eksempler på dette og dermed forslag til, hvordan Wilhjelmudvalgets mange ord vil kunne sætte sig spor i finansloven.

1. **Styrkelse af naturplejeindsatsen.** Tilgroning har længe været et problem på mange halv-naturarealer. Mellem halvdelen og tre-fjerdedele af de plejekrævende arealer bliver ikke plejet. Plejeindsatsen bør styrkes over de kommende år, og indsatsen bør ske efter en prioritering gennem en naturkvalitetsplanlægning. Amterne har imidlertid allerede nu kendskab til de mest presserende behov. En øget plejeindsats kan derfor udmærket starte allerede i 2002. Amterne bør derfor allerede nu tilføres øgede midler. En fordobling af indsatsen i 2002 vil groft skønnet koste 10 mio.kr.
2. **Sikring af naturskov, udlægning af 10% af skoven som urørt skov.** Sikring af naturskov og udlæg af urørt skov på privatejede arealer forudsætter udbetaling af erstatning til ejerne. Målet i Wilhjelmrapporten er udlæg af 12.500 ha urørt skov

inden 2012 . Det svarer til en forøgelse på omkring 6000 ha i forhold til i dag. Med erstatningspriser på 25-50.000 kr/ha svarer det til 150-300 mio kroner over en 10 årig periode. Der er i finanslovforslaget ikke afsat penge til udlægning af urørt skov. En gennemsnitligt udlægning på 600 ha/år vil beløbe sig til 25 millioner pr år.

3. **Etablering af nationale naturområder.** Arbejdet med at oprette de nationale naturområder kræver en kick-start for at kunne lykkes og både give og få den fornødne opmærksomhed. Der er i første omgang behov for en nærmere analyse af de potentielle nationale naturområder (naturparker) og muligheden for ud fra stats- eller fondsejede arealer at udvide områderne til store sammenhængende naturområder. Selvom etableringen af nationale naturområder forventes at ske på frivillig basis, vil det dog være forudseende at afsætte midler til opkøb af jord i forbindelse med en hensigtsmæssig arrondering for de landmænd, der har arealer i og omkring naturparkområder. Beløb af størrelsesordenen 2-300 millioner kroner om året har været nævnt i pressen til dette formål. Forsøg med forskellige former for inddragelse af borgerne er der også behov for. Det skønnes ikke, at dette vil kræve større summer, måske 5 mio kroner om året i en treårig periode.
4. **Mere natur i og omkring vandløbene.** Wilhjelmudvalget foreslår etablering af 100.000 ha med vandløbsnære engarealer samt overdrev og strandenge. Med en 10 årig horisont vil det svare til etablering af 10.000 ha/år. Det forventes i Wilhjelmudvalget, at dette kan ske ved frivillige ordninger finansieret ved en omlægning af de allerede eksisterende støtteordninger indenfor EU. Med erfaringerne fra Tøndermarsken og Varde ådal in mente må man dog forvente, at den mest hensigtsmæssige måde at etablere disse områder på i mange tilfælde vil være offentlig opkøb af arealer med efterfølgende udleje/bortforpagtning med en pålagt særlig driftsform. Et meget groft skøn vil betyde, at konvertering af landbrugsarealer i omdrift til permanent græssede eng- og overdrevsarealer vil koste i størrelsesordenen 10.000 kr/ha svarende til omkring 100. mio kr årligt. Skal der herudover ske retablering af de vandløb, som engarealerne ligger langs, vil der skulle sættes endnu større beløb af.
5. **Skovrejsning.** Siden midten af firserne har det været de skiftende regeringers politik, at der skal ske en fordobling af det danske skovareal indenfor en periode på 80-100 år. Endnu har skovtilplantningen ikke i noget år været oppe de 5000 hektar, som i gennemsnit kræves, hvis målet skal nås. Den væsentligste årsag har været begrænsningen i de offentlige tilskud. En fordobling af midlerne til skovtilplantning vil koste 180 mio kr/år.
6. **Naturgenopretning.** Der har længe været ønsker om at forbedre vandløbenes fysiske tilstand både mht. at fjerne spærringer og til på anden måde at genskabe naturlige vandløb. Alligevel står vi endnu i en situation, hvor mange vandløb stadig spærres f.eks. af uhensigtsmæssigt udformede dambrug, og hvor kun 2-3% af alle større vandløbs-strækninger ligger i deres naturlige leje. Genopretning af vandløb er ikke gratis. Bevilling via de eksisterende naturgenopretningsmidler vil ikke kunne accelerere vandløbsrestaureringen.

Der er derfor behov for en markant øgning af naturgenopretningsmidlerne bl.a. til vandløbsrestaurering. Med Skjern Å naturprojektet er det første større naturgenopretningsprojekt ved at være afsluttet. Der er imidlertid mange andre

områder, der trænger sig på. Hvis der i finansloven afsættes midler til at der løbende kan foretages naturgenopretning, der samlet svarer til Skjernåens størrelse, vil det kræve en mertilførsel af i størrelsesordenen 50 mio pr år til naturgenopretningspuljen.

7. **Naturplaner.** Endelig er der de tiltag, der kan betegnes som ”win-win” dvs. ændringer som både vil komme naturen og de berørte ejere eller producenter til gode. Et oplagt eksempel er her de foreslåede naturplaner i jordbruget. Den enkelte landmand opmuntres til sammen med en konsulent at gennemgå sin bedrift for eksisterende og potentielle naturværdier. Ligesom det er tilfældet med læhegnplantningen er der her gode muligheder for at få et positivt samarbejde mellem det offentlige og den enkelte lodsejer. Det vil være til begges gavn, men begge parter må bidrage. Staten ved at bevilge penge til at starte processen og landmanden ved at stille sin tid og viden til rådighed. Det offentlige må punge ud med de nødvendige bevillinger for at få processen til at forløbe. I det første år vil 10 millioner kunne gøre god gavn.
8. **Viden og overvågning.** På en række områder er der behov for mere viden. Det gælder f.eks. om at få udviklet et system til naturkvalitetsplanlægning, så indsatsen kan prioriteres, så de mest værdifulde områder kommer i første række. Dernæst er der behov for en række registreringer, kortlægninger, forsøg og handlingsplaner:
 - Naturskoven skal registreres for at kunne sikres.
 - Der skal iværksættes forsøg med udlæg af beskyttede naturområder på havet.
 - Der skal udarbejdes handlingsplaner og udlægges bufferzoner omkring næringsfattige naturtyper. Det kræver forvaltning i form af registrering, forhandlinger, offentliggørelse mv.
 - Generelt er der behov for en bedre overvågning af naturen så landområderne dækkes ligeså godt som vandområderne og så flora og fauna kommer med på lige fod med overvågningen af de kemisk/fysiske forhold i vandmiljøet.Det skønnes at en rimelig dækkende overvågning af landmiljøet og de internationale beskyttelsesområder samt naturkvalitetsplanlægningen vil gøre god brug af 100 millioner kr. i 2002.

Vurdering af det finansielle behov i 2002

Samlet betyder det, at der efter Naturrådets skøn på finansloven for 2002 bør tilføres naturområdet i størrelsesordenen 330 mio kr. i forbindelse med indledende tiltag i forhold til Wilhjelmudvalgets oplæg til regeringens handlingsplan ”En rig natur i et rigt Samfund”.